

OECD 2011 Глобални мониторинг о примјени принципа Паришке декларације Поглавље за Босну и Херцеговину*

Незванични превод

Март 2012

УВОД

Босна и Херцеговина (БиХ) спада у земље на горњој граници средње доходовне класе, са бруто националним дохотком (БНД) од 4 700 USD по глави становника у 2009. години, који је од 2005. године растао по просјечној стопи од 5% годишње (WDI, 2011.). БиХ има приближно 3,8 милиона становника, од чега 0,04% живи испод границе сиромаштва са мање од 1,25 долара на дан (WDI 2011.). У 2009. години нето Службена помоћ за развој (ODA) намијењена БиХ износила је приближно 415 милиона USD (OECD, 2011.). Од 2005. године, нето ODA је у просјеку износила 3,3% БНД-а и 9,2% расхода БиХ власти (WDI, 2011.). Допринос пет највећих донатора је износио 48% основне Службене помоћи за развој Босне и Херцеговине (OECD, предстојеће издање).

БиХ је потенцијална кандидаткиња за чланство у ЕУ, која се суочава са постепеним смањењем доступности ODA-е у облику грантова док се удио концесионих и комерцијалних кредита повећава. БиХ је службено усвојила Паришку декларацију о ефективности помоћи у јануару 2010. године, али активности на унапређењу процеса координације помоћи проводи већ од 2006. године, када је Вијеће министара БиХ усвојило информацију о „Јачању ефикасности система координације међународне помоћи у Босни и Херцеговини“. Одговорност за координацију и управљање помоћи је у октобру 2007. године пренесена на Сектор за координацију међународне економске помоћи (SCIA) у оквиру Министарства финансија и трезора БиХ. Успоставом Сектора за координацију међународне економске помоћи унапређује се координација активности помоћи, партнерство између донатора и БиХ институција и уклапање помоћи са развојним приоритетима земље.

САЖЕТАК НАПРЕТКА

Како БиХ није учествовала у анализама 2006. и 2008. године, подаци за 2010. годину представљају основу за већину индикатора. У 2010. години испуњени су глобални циљеви за два од десет индикатора у оквиру принципа уклапања – за индикаторе јачање капацитета кроз координирану подршку и неувјетована помоћ. Направљен је напредак према испуњењу принципа - управљање усмјерено ка резултатима. За индикаторе који се односе на остале принципе Паришке декларације (власништво, заједничка одговорност, два циља за уклапање и сва три циља за усклађивање) глобални циљеви нису испуњени.

Напредак који се односи на индикаторе Паришке декларације зависи од побољшања које направе како донатори тако и власти земље примаоца помоћи. Сажетак, горе презентован, показује да се одвија значајна реформа како би се побољшала ефективност помоћи. Међутим, исто тако је јасно да и БиХ институције и донатори морају уложити много више напора како би осигурали бољу примјену принципа Паришке декларације у земљи.

* Поглавље за БиХ преузето са службене веб странице Организације за економску сарадњу и развој (OECD) / Дирекција за развојну сарадњу (DCD), <http://www.oecd.org/dataoecd/45/25/49316900.pdf>

Табела 1: Сажетак напретка

ИНДИКАТОРИ		2005 РЕФЕРЕНЦА	2007	2010 СТВАРНО СТАЊЕ	2010 ЦИЉ
1	Државна развојна стратегија	Ц	Ц	Д	'Б' или 'А'
2а	Поуздани системи управљања јавним финансијама	3,5	3,5	3,5	4,0
2б	Поуздани системи набавки	Није доступно	Није доступно	Није доступно	Нема циља
3	Токови помоћи прилагођени државним приоритетима	--	--	0%	85%
4	Јачање капацитета кроз координирану подршку	--	--	77%	50%
5а	Кориштење система управљања јавним финансијама у земљи (проток помоћи)	--	--	50%	Нема циља
5б	Кориштење државних система набавке (проток помоћи)	--	--	45%	Нема циља
6	Ојачати капацитет за смањење броја паралелних јединица за имплементацију пројеката	--	--	56	Нема циља
7	Помоћ је у већој мјери предвидљива	--	--	0%	Нема циља
8	Помоћ је неувјетована	86%	79%	88%	Више од 86%
9	Кориштење заједничких аранжмана или процедура	--	--	35%	66%
10а	Заједничке мисије	--	--	10%	40%
10б	Заједнички аналитички рад у земљи	--	--	29%	66%
11	Оквири за праћење засновани на резултатима	Д	Ц	Ц	'Б' или 'А'
12	Успостављени механизми заједничке одговорности	Није доступно	Није доступно	Н	У

Табела 2: Учење из успјеха и изазова у БиХ

	ДОСТИГНУЋЕ ИЛИ ИЗАЗОВ	ЛЕКЦИЈА ИЛИ ПРИОРИТЕТНА АКТИВНОСТ
Власништво	Изазов: Развојна стратегија земље још увијек није оперативна и није подржана дугорочном визијом.	Лекција: Донатори покушавају ускладити своју помоћ са приоритетима БиХ у недостатку одобрене Развојне стратегије БиХ.
Уклапање	Изазов: Помоћ донатора се не приказује у оквиру буџета на свим нивоима власти у БиХ с обзиром да појединачне БиХ институције немају увид у предвиђене токове помоћи.	Приоритетна активност: Добри резултати у кориштењу система јавних финансија су постигнути од стране неколико кључних донатора али кориштење система треба бити приммијењено и од стране осталих донатора.
Усклађивање	Изазов: Мањи број донатора проводи координиране активности у пружању помоћи.	Приоритетна активност: Развити заједничке радне групе како би се помоћ донатора усмјерила на секторске програме и приступе.
Управљање усмјерено ка резултатима	Изазов: Оквир за мониторинг и евалуацију Развојне стратегије БиХ тек треба бити формализован.	Приоритетна активност: Унаприједити учесталост и правовременост прикупљања података како би се подржао оквир за мониторинг и евалуацију.
Међусобна одговорност	Достигнуће: БиХ је провела прву у низу годишњих анализа о придржавању принципа Паришке декларације.	Приоритетна активност: Израдити меморандуме о разумијевању са појединачним донаторима.

ИНФОРМАЦИЈЕ О АНАЛИЗИ

Ово поглавље оцјењује напредак у односу на квантитативне индикаторе садржане у Извјештају о мониторингу Паришке декларације, ослањајући се на податке које су обезбиједиле БиХ институције и донатори, OECD и Свјетска банка. Поред тога, ослања се на квалитативне доказе које су OECD-у поднијели представници власти БиХ а који укључују повратне информације донатора и осталих релевантних актера. Потребно је напоменути да је могуће да су испитаници истраживања у 2011. години на појединим мјестима интерпретирали дефиниције и концепте различито од начина на који су били раније интерпретирани, при чему је потребно обратити посебну пажњу када се анализирају трендови приказани неким индикаторима.

Ово поглавље се заснива на подацима које су OECD-у предали представници власти БиХ. Извјештај за 2010. годину укључује одговоре које је доставило 13 донатора и односи се на 63% од укупне Службене помоћи за

развој за Босну и Херцеговину. Министарство финансија и трезора БиХ/Сектор за координацију међународне економске помоћи је припремило Извјештај за БиХ. Закључено је да је процес истраживања био веома корисна вјежба за прикупљање података о напретку и идентификовању проблема са којима се БиХ суочава у процесу имплементације принципа Паришке декларације о ефективности помоћи у односу на зацртане циљеве, а који ће обезбиједити додатне информације за Развојну стратегију БиХ и осигурати лекције за укључивање у акциони план који ће се бавити главним изазовима.

ВЛАСНИШТВО

Помоћ је најнефективнија када подржава приступ у којем земља прималац помоћи има власништво у управљању развојем. Помоћ је мање ефективна када су политике и приступи пружања помоћи вођени од стране донатора. У контексту Паришке декларације, власништво процјењује способност земље примаоца помоћи да обавља двије међусобно повезане активности: да проводи ефективно управљање својим развојним политикама и стратегијама; и да координира напоре различитих развојних актера који дјелују у земљи.

Индикатор 1 процјењује оперативну вриједност развојне стратегије земље. Посебно процјењује постојање мјеродавне развојне политике земље (тј. јединственог стратешког оквира), ниво на којем су приоритети успостављени, те да ли су ове политике трошковно процијењене и повезане са буџетом. Све ово је важно како би се ангажовали домаћи развојни ресурси и како би се обезбиједила основа за уклапање помоћи у развојне приоритете. Земље учеснице су доставиле податке на основу наведених критерија, а Свјетска банка их је превела у резултате користећи исту методологију као у извјештајима из 2006. и 2008. године. Скала у распону од пет оцјена се креће од А (највиша оцјена) до Е (најнижа оцјена). Циљ Паришке декларације је да 75% земаља примаоца помоћи постигне оцјену А или Б до 2010. године.

ИНДИКАТОР 1

Да ли земље имају државне развојне стратегије?

Босна и Херцеговина је добила оцјену Д у 2010. години, што представља погоршање у односу на оцјену Ц из 2005. и 2007. године. Развојна стратегија БиХ/Стратегија социјалне укључености је припремљена 2010. године, и налази се у завршној фази одобравања од стране нижих нивоа власти. Процес израде стратегије је био институционализован, укључујући широко учешће цивилног друштва, локалних власти, представника Парламента и приватног сектора. Ови учесници су били консултовани у оквиру секторских радних група као и путем десет округлих столова директно подржаних од стране донатора. Стратегија у припреми није подржана дугорочном визијом.

У оквиру стратегије која је у припреми постављени су приоритетни циљеви. Да би се постигли ови циљеви, стратегија ће, када буде одобрена, укључивати акционе планове и програме јавних инвестиција, повезујући домаће инвестиције са донаторском помоћи и свим другим финансијским изворима. Такође ће бити повезана са пет Миленијских развојних циљева (искоријенити екстремно сиромаштво, постићи свеобухватност основног образовања, унаприједити равноправност сполова и подршку женама, смањити смртност дјете, унаприједити здравље мајки) као и са међусобно повезаним темама. У недостатку усвојене Развојне стратегије БиХ/Стратегије социјалне укључености многи донатори настоје да ускладе своју помоћ са секторским стратегијама, тамо гдје оне постоје. Међутим, стратегије на нивоу БиХ не постоје у свим секторима. Већи број секторских стратегија је припремљен на нивоу ентитета, при чему у земљи не постоји усаглашен оквир за припрему стратегија на нижим нивоима.

Средњорочни фискални оквир (МТФФ) и средњорочни оквир расхода (МТЕФ) у БиХ се не базирају на Развојној стратегији земље и реформулишу се годишње. Развојна стратегија БиХ/Стратегија социјалне укључености ће, кад се усвоји, бити кључни инпут за формулисање средњорочног оквира расхода. С обзиром да стратегија која је у изради није трошковно процијењена, од буџетских корисника се очекује да своје приоритете повежу са стратегијом.

УКЛАПАЊЕ

Помоћ којом управљају донатори и која је фрагментирана је мање ефективна. Како би помоћ била ефективна, потребно је користити развојне стратегије земље, те користити и помоћи јачање капацитета у системима земље примаоца помоћи, као што су системи набавке и управљања јавним финансијама. Паришка декларација предвиђа да донатори своју помоћ у потпуности темеље на циљевима земаља примаоца помоћи. Индикатори Паришке декларације од 2 до 8 процјењују неколико различитих димензија уклапања.

У 2010. години БиХ је имала четири индикатора уклапања са примјењивим циљевима. Од ова четири циља два су била испуњена (јачање капацитета кроз координирану подршку и неувјетована помоћ). Није било промјене резултата за поузданост система управљања јавним финансијама БиХ, док је циљ за уклапање помоћи у приоритете земље у великој мјери остао неиспуњен. Од преосталих пет индикатора, подаци за 2010. годину су доступни за четири од њих.

Индикатор 2 обухвата два аспекта система земље примаоца помоћи: управљање јавним финансијама (PFM) и набавку. Да ли се ови системи придржавају добрих пракси или постоје планови за реформу? Уколико земље имају поуздане системе, донатори су охрабрени да их користе за пружање и управљање помоћи. Ово омогућава боље уклапање помоћи са развојним стратегијама земље примаоца помоћи и побољшава ефективност помоћи.

ИНДИКАТОР 2

Изградња
поузданих
државних система

Индикатор 2а Паришке декларације процјењује да ли системи управљања јавним финансијама примјењују широко прихваћене добре праксе или постоје поуздани реформски програми. Процјена је заснована на бодовима „Процјене државних политика и институција“ Свјетске банке (CPIA) за квалитет система управљања јавним финансијама, у којој се користи скала од 1 (веома низак) до 6 (веома висок).

ИНДИКАТОР 2а

Колико су
поуздани системи
управљања јавним
финансијама?

Да би земља постигла висок број бодова, мора што боље испунити сљедећа три критерија: посједовати свеобухватан и поуздан буџет везан за приоритете дефинисане политикама; посједовати ефективан систем управљања финансијама како би се осигурало намјенско кориштење буџета на контролисан и предвидљив начин; правовремено и тачно рачуноводство и фискално извјештавање, укључујући правовремену израду и ревизију јавних рачуна са ефективним мјерама за праћење. Како би се испунио глобални циљ за 2010. годину потребно је да половина земаља примаоца помоћи у периоду између 2005. и 2010. године напредују за најмање једну јединицу (тј. 0,5 бодова).

У 2010. години БиХ је имала 3,5 бодова, исто као и у 2005. и 2007. години, што указује да системи управљања јавним финансијама имају просјечни квалитет, те да циљ за 2010. годину није постигнут. Од 2005. године, сви нивои власти у БиХ имплементирају реформе јавних финансија. Реформски циљеви укључују хармонизацију буџетских календара и техничких процеса планирања буџета, увођење средњорочног планирања буџета и бољу координацију буџетских средстава са приоритетним економским и социјалним политикама у БиХ. Испуњен је први и други циљ у БиХ, и од 2005. године сви нивои власти спроводе такозвани „Процес планирања буџета у 10 корака“. Према томе, разне институције у БиХ успостављају дугорочне приоритете инкорпоришући средњорочне макроекономске пројекције, средњорочне фискалне пројекције, преглед буџетских приоритета, преглед управљања расходима, те преглед тренутног стања и пројекције јавног дуга у увезан систем управљања јавним финансијама.

Трећи циљ реформе јавних финансија јесте увођење буџетирања заснованог на програмима или резултатима. Другим ријечима, БиХ настоји осигурати да програмско буџетирање приказује буџетске информације на начин који јасно повезује буџетске ресурсе са крајњим резултатом политике који власти БиХ настоје постићи. Иако је БиХ релативно напредна у примјени буџетирања заснованог на програмима у односу на друге земље у регији, потребно је уложити још много напора како би се његова примјена побољшала на свим нивоима власти у БиХ.

Индикатор 2б је први пут мјерен 2008. године од стране 17 земаља. Ради се о процесу самопроцјене путем Методологије за процјену система набавке земаља примаоца помоћи које је развила OECD-DAC Радна група

за набавку. Методологија укључује основне показатеље, као и нови сет показатеља, којима се успоређују системи земаља примаоца помоћи са добрим праксама прихваћеним на међународном нивоу. Ови показатељи процјењују целокупни учинак система, усклађеност са законодавством и стандардима земље, те да ли постоји програм реформе који би промовисао унапријеђене праксе. Резултати су изражени оцјенама које се крећу у распону од четири оцјене, од А (највиша оцјена) до Д (најнижа оцјена). Циљ за 2010. годину је да се оцјена трећине земаља примаоца помоћи повећа бар за једну јединицу (тј. са Д на Ц, са Ц на Б или са Б на А), иако неће све земље извршити процјену.

ИНДИКАТОР 26

Колико су поуздани системи набавки?

У 2010. години БиХ није извршила самопроцјену поузданости система јавних набавки. Међутим, у БиХ су започете активности на побољшању система јавних набавки. Усвајањем Закона о јавној набавци БиХ 2004. године основана је Агенција за јавне набавке која се тренутно налази у фази консултација за израду новог нацрта закона који је усклађен са директивама Европске уније. Поред наведеног, Вијеће министара БиХ је усвојило Стратегију за развој система јавних набавки која је направљена тако да омогући даље усаглашавање законског оквира са захтјевима ЕУ директива, с посебним нагласком на сузбијање корупције. Пажњу, прије свега, треба усмјерити на имплементацију законских рјешења, те капацитете институција задужених за имплементацију овог процеса.

Свеобухватно и транспарентно извјештавање о помоћи и њеном кориштењу помаже да се осигура да донатори уклопе токове помоћи са развојним приоритетима земље. Када се помоћ усмјерена на јавни сектор у потпуности и тачно огледа у буџетима на свим нивоима власти, то показује да су програми помоћи добро повезани са политикама и процесима у земљи, а властима земаља примаоца помоћи омогућава да представе тачне и свеобухватне буџетске извјештаје својим парламентима и грађанима.

Индикатор 3, као замјена за уклапање, мјери проценат помоћи исплаћене за јавни сектор од стране донатора, а која је укључена у годишње буџете за исту фискалну годину. Индикатор укључује двије компоненте: ниво до којег је помоћ уклопљена у приоритете земље, и степен до којег је помоћ обухваћена у процесу припреме буџета на свим нивоима власти. Буџетске процјене могу бити веће или мање од стварно уложених донаторских средстава и без обзира на те разлике користе се у сврху мјерења индикатора 3.

ИНДИКАТОР 3

Токови помоћи прилагођени државним приоритетима

Табела 3: Да ли су процјене буџета свеобухватне и реалне?

	Токови помоћи у 2010. предвиђени у буџетима (мил. USD) а	Исплаћена помоћ од стране донатора за јавни сектор у 2010. (мил. USD) б	2005.		2007.		2010.* (%)		Помоћ исплаћена кроз друге донаторе (мил. USD)
			(као референца)	(као референца)	ц=а/б	ц=б/а			
Аустрија	--	2	--	--				0	
Република Чешка	--	1	--	--				0	
Институције ЕУ	--	48	--	--				32	
GAVI Савез	--	0	--	--				0	
Њемачка	--	12	--	--				0	
Глобални фонд	--	0	--	--				9	
IFAD	--	3	--	--				0	
Италија	--	0	--	--				2	
Јапан	--	3	--	--				0	
Шпанија	--	0	--	--				0	
Шведска	--	6	--	--				0	
Уједињени народи	--	32	--	--				0	
Сједињене Државе	--	0	--	--				0	
Свјетска банка	--	166	--	--				0	
Просјечни показатељ за донаторе			--	--			--		
УКУПНО	0	273	--	--			0%	43	

*Индикатор је ц=а/б осим у случајевима када су предвиђања у буџетима већа од исплата (ц=б/а).

У 2010. години циљ је преполовити удио средстава помоћи која се тренутно не приказује у оквиру буџета на свим нивоима, гдје најмање 85% средстава треба бити укључено у буџете. Подаци истраживања за 2010. годину показују да нису евидентирани исплате за јавни сектор за ту годину. Доприноси донатора се у БиХ евидентирају на два начина, путем инструмената планирања програма јавних инвестиција, који евидентирају кориштење донаторских средстава, те Прегледа активности донатора и базе података. Преглед активности донатора представља преглед пројеката и програма финансираних од стране донатора и финансијских институција, и показатељ је кретања трендова у токовима стране помоћи. Претходни извјештај обухвата период од јула 2009. до јула 2010. године.

Међутим, нити један од ових извјештаја није усклађен са подацима потребним за ово истраживање. Обезбијеђени подаци нису представљени у одговарајућем формату, у смислу да не укључују укупну вриједност предвиђених средстава и укупну вриједност средстава која су стварно реализована у 2010. години. Укупни предвиђени прилив средстава од донатора у 2010. години је био 270 868 USD, док су за 2010. годину јединствени рачун трезора и главна књига трезора евидентирали укупни новчани приход од донатора у вриједности од 13,2 милиона USD.

Разлика између предвиђених и реализованих износа донаторских средстава настала је услјед процеса прикупљања података. Институције БиХ осигуравају податке о донаторским средствима на основу предвиђања за наредну фискалну годину у току буџетског процеса. Међутим, буџетски корисници у већини случајева немају информације о исплатама које ће бити реализоване у наредној фискалној години, па дају податке о веома малом удјелу исплата које су већ обухваћене уговорном обавезом.

Међутим, ово би се могло унаприједити усмјеравањем донаторских средстава преко јединственог рачуна трезора у складу са Законом о финансирању институција БиХ и Законом о буџету институција БиХ и међународних обавеза БиХ. Приликом извјештавања постоје потешкоће у приказивању техничке сарадње, помоћи у робном облику, као и помоћи која је осигурана као дио регионалних програма, због чега већина донаторских програма и пројеката није правовремено приказана у буџетима на свим нивоима у БиХ.

За многе земље помоћ је основни извор прихода и средстава. Могућност прецизног предвиђања помоћи - у смислу колико помоћи ће бити исплаћено и када - је важна како би земље биле у могућности да управљају јавним финансијама и подуму реалистичне развојне планове. Паришка декларација позива донаторе да представе поуздане, индикативне обавезе које су преузели у пружању помоћи кроз вишегодишњи оквир финансирања, те да помоћ исплаћују правовремено и на предвидљив начин, у складу са договореним планом.

Индикатор 7 испитује предвидљивост помоћи намијењене јавном сектору на годишњем нивоу путем мјерења омјера предвиђених исплата (према извјештајима донатора) који су у рачуноводственом систему земље примаоца помоћи евидентирани као исплаћене. Према томе, индикатор 7 процјењује два аспекта предвидљивости. Први је способност донатора да исплаћују помоћ према распореду. Други је способност власти БиХ да евидентирају исплате за јавни сектор како долазе у рачуноводствени систем. Индикатор 7 је осмишљен тако да подстиче напредак оба аспекта, са циљем да до 2010. године преполови омјер помоћи која није исплаћена (нити је обухваћена у рачуноводственом систему земље примаоца помоћи) у фискалној години за коју је предвиђена. Коначни циљ је да се унаприједи не само предвидљивост исплата, већ и тачност приликом њиховог евидентирања - што је важан елемент који подржава власништво, одговорност и транспарентност.

У 2010. години у БиХ није евидентирана нити једна донаторска исплата. Процјењује се да је укупни ниво донаторске помоћи у 2010. години 270 000 USD, а да је стварно примљено 13 милиона USD. Донатори извјештавају да је 98% помоћи која је била предвиђена за исплату стварно и реализовано.

Одговорност за напредак у односу на овај индикатор подијељена је између земље примаоца помоћи и донатора, што значи да би власти БиХ требале да омогуће приступ информацијама о предвиђеним кретањима донаторских средстава онима који подносе буџетске податке. Сматра се да разлог што велики износи донаторске помоћи нису евидентирани у буџетима и не пролазе кроз систем управљања јавним финансијама земље примаоца помоћи, лежи у чињеници да донатори по аутоматизму настављају овакву праксу, те се препоручује боља координација између институција БиХ и донатора.

ИНДИКАТОР 7

Пружање помоћи која је у већој мјери предвидљива

Табела 4: Да ли су исплате правовремене и евидентирани од стране БиХ институција?

	Исплате евидентирани од стране БиХ институција у 2010. (мил. USD) а	Помоћ коју су донатори планирали исплатити у 2010. (мил. USD) б	2005.		2007.		2010.*		Као референца: Помоћ за јавни сектор коју су донатори исплатили у 2010. (мил. USD) д	Као референца: % од планиране помоћи коју су донатори пријавили као реализовану у 2010.** (%) е=д/б е=б/д	
			(као референца)	(као референца)	(%)	ц=а/б	ц=б/а	е=д/б		е=б/д	
Аустрија	--	2	--	--				2	100%		
Република Чешка	--	1	--	--				1	100%		
Институције ЕУ	--	50	--	--				48	96%		
GAVI Савез	--	0	--	--				0	96%		
Њемачка	--	12	--	--				12	99%		
Глобални фонд	--	0	--	--				0	--		
IFAD	--	4	--	--				3	90%		
Италија	--	0	--	--				0	100%		
Јапан	--	3	--	--				3	100%		
Шпанија	--	1	--	--				0	0%		
Шведска	--	5	--	--				6		95%	
Уједињени народи	--	37	--	--				32	87%		
Сједињене Државе	--	0	--	--				0	--		
Свјетска банка	--	164	--	--				166		99%	
Просјечни показатељ за донаторе			--	--			--			88%	
УКУПНО	0	279	--	--			0%	273		98%	

* Индикатор је $c=a/b$ осим у случајевима када је исплаћена помоћ која је евидентирана већа од предвиђене помоћи ($c=b/a$).

** Индикатор је $e=d/b$ осим у случајевима када је исплаћена помоћ коју су евидентирали донатори већа од предвиђене помоћи ($e=b/d$).

Ограничени капацитети представљају значајне изазове за развојне напоре и напоре да се смањи сиромаштво, као и за одрживост ових напора. Ово се односи како на капацитете управљања помоћи (способност власти да ефективније обухвати, координира и искористи токове помоћи) тако и на шире капацитете за осмишљавање и имплементацију политика и пружање услуга.

Донатори су се Паришком декларацијом обавезали на техничку сарадњу која је координирана са стратегијама и програмима земље примаоца помоћи. Овај приступ има за циљ ојачати капацитете узимајући у обзир потребе земаља примаоца помоћи и успјешно развијање капацитета које је вођено од стране земље примаоца помоћи.

Индикатор 4 се фокусира на ниво на којем је донаторска техничка сарадња (која је важна за развој капацитета) вођена од стране земље примаоца помоћи и колико добро је координирана. Обухвата ниво до којег је техничка сарадња уклопљена у циљеве које су одредиле власти земље примаоца помоћи, да ли власти земље имају контролу над помоћи, и да ли постоје аранжмани за координацију помоћи коју су осигурали различити донатори. Циљ Паришке декларације је да се до 2010. године 50% техничке сарадње имплементира путем координираних програма који су усклађени са развојним стратегијама земаља примаоца помоћи.

Удио техничке сарадње која је координирана са програмима БиХ у 2010. години је била 77%, што значајно премашује жељени циљ од 50%. С обзиром да је Развојна стратегија БиХ још увијек у процесу усвајања, донаторска координација се тренутно темељи на постојећим стратегијама на свим нивоима власти. Сви донатори сматрају да је њихова помоћ у складу са одобреним стратегијама и политикама БиХ, међутим, тренутно не постоји механизам путем којег би власти БиХ утврдиле да ли је то заиста случај. Овим питањем се бавило у уводном дијелу прелиминарног Приједлога за механизам координације помоћи.

ИНДИКАТОР 4

Јачање капацитета кроз координирану подршку

Табела 5: Колико техничке сарадње је координирано са програмима земље примаоца помоћи?

	Координирана техничка сарадња	Укупна техничка сарадња	2005.	2007.	2010.*
	(мил. USD)	(мил. USD)	(као референца)	(као референца)	(%)
	а	б			ц=а/б
Аустрија	2	4	--	--	64%
Република Чешка	0	3	--	--	0%
Институције ЕУ	38	38	--	--	100%
GAVI Савез	0	0	--	--	--
Њемачка	0	5	--	--	8%
Глобални фонд	0	0	--	--	--
IFAD	0	0	--	--	100%
Италија	0	0	--	--	0%
Јапан	2	2	--	--	100%
Шпанија	0	0	--	--	--
Шведска	2	3	--	--	83%
Уједињени народи	6	13	--	--	43%
Сједињене Државе	0	0	--	--	--
Свјетска банка	5	5	--	--	100%
УКУПНО	56	73	--	--	77%

Кориштење успостављених институција и система земље примаоца помоћи од стране донатора повећава ефективност помоћи кроз јачање дугорочног капацитета власти да развију, имплементирају и преузму одговорност за своје политике како према својим грађанима тако и према парламентима. Паришка декларација обавезује донаторе да повећају употребу система земље примаоца помоћи који имају одговарајући квалитет, те да раде са земљама на јачању система који су тренутно слаби. Индикатор 5 је директно повезан са индикатором 2 о квалитету система управљања јавним финансијама (PFM) и система набавки.

ИНДИКАТОР 5

Кориштење државних система

Табела 6: За који дио помоћи намијењене јавном сектору се користе системи за управљање јавним финансијама земље примаоца помоћи?

Донаторска помоћ исплаћена јавном сектору (мил. USD)	Управљање јавним финансијама						Набавка			
	Извршење буџета (мил. USD)	Финансијско извјештавање (мил. USD)	Ревизија (мил. USD)	2005. (као референца)	2007. (као референца)	2010. (%)	Системи набавке (мил. USD)	2005. (као референца)	2007. (као референца)	2010. (%)
	б	ц	д			Просјек (б,ц,д)/а	е			е/а
Аустрија	2	0	0	--	--	4%	0	--	--	13%
Република Чешка	1	0	0	--	--	0%	0	--	--	0%
Институције ЕУ	48	0	0	--	--	0%	0	--	--	0%
GAVI Савез	0	0	0	--	--	0%	0	--	--	0%
Њемачка	12	7	7	--	--	62%	7	--	--	61%
Глобални фонд	0	0	0	--	--	--	0	--	--	--
IFAD	3	0	0	--	--	0%	0	--	--	0%
Италија	0	0	0	--	--	0%	0	--	--	0%
Јапан	3	0	0	--	--	0%	0	--	--	3%
Шпанија	0	0	0	--	--	--	0	--	--	--
Шведска	6	2	0	--	--	12%	4	--	--	61%
Уједињени народи	32	1	0	--	--	1%	1	--	--	2%
Сједињене Државе	0	0	0	--	--	--	0	--	--	--
Свјетска банка	166	111	111	166	--	78%	111	--	--	67%
УКУПНО	273	121	118	173	--	50%	122	--	--	45%

Индикатор 5а израчунава омјер у којем донатори користе системе управљања јавним финансијама земље примаоца помоћи када средства дају јавном сектору. Индикатор израчунава количину помоћи у оквиру које се користе системи управљања јавним финансијама земље примаоца помоћи (извршење буџета, финансијско извјештавање и ревизија) као проценат укупне помоћи дате јавном сектору. Циљ за 2010. годину је постављен у односу на индикатор 2а о квалитету система управљања јавним финансијама: за земље примаоце помоћи са 5 или више бодова према скали индикатора 2а циљ је смањити за двије трећине удио помоћи јавном сектору у оквиру које се не користе системи за управљање јавним финансијама, а за земље са бодовима између 3,5 и 4,5 циљ је смањити за једну трећину удио помоћи јавном сектору у оквиру које се не користе системи за управљање јавним финансијама. За земље са мање од 3,5 бодова циљ није дефинисан.

ИНДИКАТОР 5а

Кориштење система управљања јавним финансијама у земљи

У 2010. години за 50% од укупне помоћи су кориштени системи управљања јавним финансијама у БиХ, од чега је највећи дио обезбиједила Свјетска банка. Остали донатори су веома мало или никако користили системе управљања јавним финансијама у БиХ. Делегација ЕУ у БиХ је навела да је употреба система за управљање јавним финансијама и система јавних набавки процес који се одвија корак по корак и који се удаљава од централизованог система управљања (гдје Делегација ЕУ преузима процес уговарања и процес финансијског управљања) и креће се према децентрализованом систему, када једном релевантне имплементирајуће структуре буду успостављене и акредитоване. Исто тако, GAVI Савез је навео да GAVI захтијева годишњу ревизију новчане помоћи и подстиче употребу ревизорских процедура у БиХ. Међутим, када тијело за ревизију на нивоу БиХ одлучи да не направи ревизију помоћи коју је обезбиједио GAVI, потребно је извршити посебну ревизију.

Индикатор 5б слиједи циљ слично вреднован као циљ индикатора 5а који је постављен у односу на индикатор 2б о квалитету система јавних набавки. За земље примаоце помоћи са оцјеном за јавне набавке 'А', потребно је за двије трећине смањити удио помоћи јавном сектору у оквиру које се не користе системи јавних набавки земље примаоца помоћи, а за земље са оцјеном за јавне набавке 'Б' потребно је смањити ову разлику за једну трећину.

ИНДИКАТОР 5б

Кориштење државних система набавке

У 2010. години за 45% од укупне помоћи су кориштени системи јавних набавки у БиХ, од чега је већину помоћи обезбиједила Свјетска банка. Већина донатора није користила системе јавних набавки у БиХ. Закон о јавним набавкама БиХ налаже примјену процедура прописаних у БиХ у свим случајевима осим када су друге процедуре утврђене посебним споразумом између БиХ и донатора или зајмодавца.

Приликом пружања развојне помоћи, неки донатори успостављају јединице за управљање пројектима или јединице за имплементацију - како би подржале развојне пројекте или програме. Јединице за имплементацију пројеката су „паралелне“ онда када их успостављају донатори и када функционишу изван постојећих институционалних и административних структура земље примаоца помоћи. Краткорочно, паралелне јединице за имплементацију пројеката могу имати корисну улогу у успостављању добрих пракси и промовисању ефикасног управљања пројектима. Међутим, дугорочно гледано, паралелне јединице често имају тенденцију да умање напоре на изградњи капацитета земље примаоца помоћи, утичу на нивое плата и слабе одговорност за развој.

ИНДИКАТОР 6

Избјегавање паралелних јединица за имплементацију пројеката

Табела 7: Колико јединица за имплементацију пројеката је паралелно структурама земље примаоца помоћи?

	Паралелне јединице за имплементацију пројеката у БиХ		
	2005. (као референца)	2007. (као референца)	2010. (број јединица)
Аустрија	--	--	3
Република Чешка	--	--	13
Институције ЕУ	--	--	0
GAVI Савез	--	--	0
Њемачка	--	--	7
Глобални фонд	--	--	0
IFAD	--	--	0
Италија	--	--	2
Јапан	--	--	0

Шпанија	--	--	0
Шведска	--	--	0
Уједињени народи	--	--	31
Сједињене Државе	--	--	0
Свјетска банка	--	--	0
УКУПНО	--	--	56

Паришка декларација подстиче донаторе „да избегавају, што је више могуће, успоставу структура за свакодневно управљање и имплементацију пројеката и програма који се финансирају путем помоћи“ како би се постигла већа ефективност помоћи. Индикатор 6 одређује број паралелних јединица за имплементацију пројеката које се користе у земљама примаоцима помоћи. Циљ је да се у периоду од 2005. до 2010. године за двије трећине смањи број паралелних јединица за имплементацију пројеката у свакој земљи примаоцу помоћи.

У 2010. години у БиХ је било 56 паралелних јединица за имплементацију пројеката, од чега су већину јединица успоставиле UN агенције (31), а затим Република Чешка (13), Њемачка (7), Аустрија (3) и Италија (2). Број паралелних јединица за имплементацију пројеката није увијек сразмјеран обиму помоћи појединих донатора.

За помоћ се каже да је „увјетована“ када су земљама постављена ограничења у смислу добављача од којих се могу набављати роба и услуге, што углавном укључује земље донаторе и/или неку другу уско одређену групу земаља. Неувјетована помоћ, с друге стране, не само да повећава вриједност новца и смањује административни терет, него помаже у кориштењу властитих ресурса, система земље примаоца помоћи и хармонизацију донаторске помоћи осигуране кроз удружене или заједничке инструменте и приступе.

ИНДИКАТОР 8
Неувјетована
помоћ

Подаци о степену до којег је помоћ увјетована су засновани на добровољном извјештавању од стране самих донатора који су чланови OECD Одбора за помоћ у развоју (DAC). Циљ Паришке декларације је да се у периоду од 2005. до 2010. године настави са остваривањем напретка у смислу неувјетоване помоћи.

Табела 8: Колико је билатералне помоћи неувјетовано?

	Укупна билатерална помоћ пријављена DAC-у у 2009.	Неувјето- вана помоћ	2005. (као референца)	2007. (као референца)	Удио неувјетоване помоћи
Аустралија	0,0	0,0	--	--	100%
Аустрија	11,4	0,8	23%	17%	7%
Белгија	0,0	0,0	100%	100%	100%
Канада	0,0	0,0	18%	100%	--
Данска	4,6	4,6	--	--	100%
Финска	0,3	0,3	100%	100%	100%
Француска	0,0	0,0	100%	94%	100%
Њемачка	45,9	45,1	0%	100%	98%
Грчка	0,5	0,2	0%	94%	44%
Ирска	0,3	0,3	100%	100%	100%
Италија	6,7	2,3	8%	36%	35%
Јапан	136,4	136,4	100%	100%	100%
Кореја	0,0	0,0	--	100%	94%
Луксембург	0,1	0,1	--	100%	100%
Холандија	25,1	24,5	93%	93%	98%
Норвешка	13,1	13,1	100%	100%	100%
Португал	0,0	0,0	0%	--	--
Шпанија	1,5	1,2	84%	72%	80%
Шведска	21,8	15,7	100%	100%	72%
Швицарска	6,7	6,7	100%	100%	100%
Уједињено Краљевство	7,9	7,9	--	100%	100%
Сједињене Државе	33,3	17,2	50%	29%	52%
УКУПНО	315	277	86%	79%	88%

Извор: OECD Creditor Reporting System.

У 2010. години 88% помоћи за БиХ је било неујетовано, што представља остварење глобалног циља за овај индикатор. Нивои неујетоване помоћи од 2005. године су остали релативно непромијењени. Преко 95% ујетоване помоћи за БиХ обезбиједиле су Сједињене Државе, Аустрија, Шведска и Италија.

УСКЛАЂИВАЊЕ

Недовољна координација помоћи повећава трошкове како донаторима тако и земљама примаоцима помоћи и значајно смањује стварну вриједност помоћи. Усклађивање процедура пружања помоћи и усвајање заједничких аранжмана помаже смањењу дуплирања рада и трансакцијских трошкова приликом управљања помоћи. Паришка декларација је усмјерена на двије димензије помоћи, као замјена за процјену укупне хармонизације: кориштење заједничких аранжмана у оквиру приступа заснованих на програмима (РВА), те ниво заједничких активности и координације аналитичког рада донатора и земаља примаоца помоћи.

Помоћ је ефективнија када донатори користе заједничке аранжмане при управљању и пружању помоћи у подржавању приоритета земаља примаоца помоћи. Дobar механизам за координацију помоћи подразумијева заједничке циљеве и уједињава различите интересе заинтересованих страна. Индикатор 9 процјењује омјер у којем донатори раде заједнички - са представницима власти земаља примаоца помоћи - мјерећи удио укупне Службене помоћи за развој исплаћене кроз приступе засноване на програмима. У пракси, постоји много различитих приступа и модалитета кориштења приступа заснованих на програмима, а усклађивање се врши на различитим нивоима.

ИНДИКАТОР 9
Кориштење
заједничких
аранжмана или
процедура

На једном нивоу, земља прималац помоћи је одговорна за дефинисање јасних, властитих програма (нпр. секторског програма или стратегије) и успостављање јединственог буџетског оквира који обухвата сва средства (и домаћа и вањска). На другом нивоу, донатори су одговорни за подузимање корака за кориштење домаћих система израде и имплементације, финансијског управљања, мониторинга и евалуације програма. Коначно, земље примаоци помоћи и донатори су заједнички одговорни за координацију активности донатора и усклађивање донаторских процедура. Циљ за 2010. годину је да се двије трећине прилива помоћи имплементира у складу са приступима заснованим на програмима.

Табела 9: Колико помоћи је засновано на програмима?

	Приступи засновани на програмима (РВА)			Укупно исплаћена помоћ (мил. USD)	2005. (као референца)	2007. (као референца)	2010. (%)
	Буџетска подршка (мил. USD)	Остали облици помоћи пружени за подршку РВА (мил. USD)	Укупно (мил. USD)				
	а	б	ц=а+б	д			е= ц/д
Аустрија		1	1	5	--	--	24%
Република Чешка		2	2	3	--	--	85%
Институције ЕУ		0	0	48	--	--	0%
GAVI Савез		0	0	0	--	--	100%
Њемачка		0	0	12	--	--	0%
Глобални фонд		0	0	0	--	--	--
IFAD		0	0	3	--	--	0%
Италија		0	0	7	--	--	0%
Јапан		0	0	3	--	--	0%
Шпанија		0	1	1	--	--	49%
Шведска		4	9	14	--	--	67%
Уједињени народи		2	2	37	--	--	4%
Сједињене Државе		0	0	60	--	--	0%
Свјетска банка	111	0	111	166	--	--	67%
УКУПНО	116	10	126	358	--	--	35%

У 2010. години 35% помоћи пружене Босни и Херцеговини је било засновано на програмима, значајно мање у односу на циљ који износи 66%. Само шест донатора пружају помоћ у виду приступа заснованих на програмима од чега је 88% помоћи пружила Свјетска банка у облику буџетске подршке.

Власти БиХ су подuzeле одређене кораке да се унаприједи примјена приступа заснованих на програмима. Овај програм је у зачетку и пилот пројекти тек почињу у сектору Реформе јавне управе и сектору Правде. Неколико донатора наводи да њихова помоћ није пружена дословно путем приступа заснованих на програмима, али је пружена путем координираних секторских приступа.

Заједничка примједба земаља примаоца помоћи је да донатори превише захтијевају од њихових ограничених ресурса: представници власти БиХ троше превише времена на састанке са представницима донатора и испуњавање њихових многобројних захтјева. Паришка декларација наводи да донатори имају одговорност осигурати, у највећој могућој мјери, да се мисије и аналитичке активности подузимају заједнички, односно да се терет таквог посла дијели. Циљ за 2010. годину је да се 40% донаторских мисија на терену проведе заједнички.

ИНДИКАТОР 10а

Заједничке мисије

Табела 10: Колико донаторских мисија је координирано?

	Број координираних донаторских мисија*	Укупан број донаторских мисија	2005.*	2007.*	2010.*
			(као референца)	(као референца)	(%) ц=а/б
	а	б			
Аустрија	0	0	--	--	--
Република Чешка	0	2	--	--	0%
Институције ЕУ	3	6	--	--	50%
GAVI Савез	0	0	--	--	--
Њемачка	2	15	--	--	13%
Глобални фонд	0	0	--	--	--
IFAD	1	5	--	--	20%
Италија	0	4	--	--	0%
Јапан	0	2	--	--	0%
Шпанија	0	0	--	--	--
Шведска	1	4	--	--	25%
Уједињени народи	10	59	--	--	17%
Сједињене Државе	0	5	--	--	0
Свјетска банка	4	29	--	--	14%
УКУПНО	14	131	--	--	10%

*Укупан број координираних мисија је прилагођен како би се избјегао дупли обрачун. Примјењен је дисконтни фактор од 35%.

Од укупно 131 донаторске мисије у БиХ само 10% су биле координиране, што је значајно испод циља од 40%. Ни један донатор није координирао више од 50% својих мисија, а већина је остварила знатно нижи резултат. UN агенције су провеле највећи број мисија у БиХ (59), од којих је 10 (17%) било координирано са другим донаторима. Институције ЕУ су највећи број својих мисија координирале на нивоу од 50%.

Аналитички рад у земљи примаоца помоћи обухвата анализу и давање смјерница неопходних за јачање политичког дијалога, као и за развој и имплементацију њених стратегија. Такође укључује секторске студије и стратегије, евалуације и извјештаје. Паришка декларација предвиђа да донатори, гдје је то могуће, требају проводити аналитички рад заједнички са представницима власти земље примаоца помоћи, јер то помаже у смањењу трансакцијских трошкова, избјегава непотребно дуплирање рада и помаже у јачању међусобног разумијевања. Индикатор 10б мјери удио аналитичког рада који је резултат заједничке сарадње. Циљ за 2010. годину је да 66% аналитичког рада земље примаоца помоћи буде резултат заједничке сарадње са донаторима.

ИНДИКАТОР 10б

Заједнички аналитички рад у земљи

У 2010. години 29% аналитичког рада у БиХ је координирано са донаторима, што значи да зацртани циљ од 66% није постигнут. Само четири донатора су координирала дио својих анализа. Иако је Њемачка друга по највећем броју проведених анализа (10), није координирала нити једну од њих.

Табела 11: Колико аналитичког рада земље примаоца помоћи је координирано?

	Број координираних анализа донатора* а	Укупан број анализа донатора б	2005.* (као референца)	2007.* (као референца)	2010.* (%) ц=а/б
Аустрија	0	1	--	--	0%
Република Чешка	0	2	--	--	0%
Институције ЕУ	3	4	--	--	75%
GAVI Савез	0	0	--	--	--
Њемачка	0	10	--	--	0%
Глобални фонд	0	0	--	--	--
IFAD	0	1	--	--	0%
Италија	0	0	--	--	--
Јапан	0	1	--	--	0%
Шпанија	0	0	--	--	--
Шведска	1	5	--	--	20%
Уједињени народи	22	44	--	--	50%
Сједињене Државе	0	2	--	--	0%
Свјетска банка	2	2	--	--	100%
УКУПНО	21	72	--	--	29%

*Укупан број координираних мисија је прилагођен како би се избјегао дупли обрачун. Примјењен је дисконтни фактор од 25%.

УПРАВЉАЊЕ УСМЈЕРЕНО КА РЕЗУЛТАТИМА

И донатори и земље примаоци помоћи требају управљати ресурсима у складу са жељеним резултатима који су добро дефинисани, како би се кроз мјерење њиховог испуњења унаприједило доношење одлука и перформансе. Постизање наведеног подразумева јачање капацитета за примјену оваквог начина управљања и стављање нагласка на приступ усмјерен ка резултатима. Од земаља се очекује да развију оквире за извјештавање и процјену учинка који су трошковно ефективни и усмјерени ка резултатима, док се донатори обавезују да их користе и да се суздржавају од захтјева за одвојеним извјештавањем.

ИНДИКАТОР 11

Да ли земље имају оквире за праћење засноване на резултатима

Индикатор 11 процјењује квалитет оквира за праћење заснованих на резултатима земље примаоца помоћи. Посебно, процјењује квалитет добивених информација, приступ информацијама, те ниво искориштености информација у оквиру система за мониторинг и евалуацију. На основу наведених критерија власти земље примаоца помоћи путем анализе обезбјеђују податке, а Свјетска банка их преводи у оцјене које се крећу од А (највиша оцјена) до Е (најнижа оцјена).

Глобални циљ Паришке декларације за 2010. годину је смањити за једну трећину постотак земаља без утврђених оквира за транспарентну и мјерљиву процјену дјеловања. У 2010. години укупна оцјена Свјетске банке за Босну и Херцеговину за оквире за праћење засноване на резултатима је Ц (исто као у 2007. години). Оквир за мониторинг и евалуацију Развојне стратегије БиХ је тренутно у развоју и требао би пратити њену имплементацију. План ће дефинисати институције, механизме и одговорности везане за мониторинг и евалуацију. Тренутно не постоји систем за мониторинг и евалуацију на нивоу БиХ, те се исти врше на *ad-hoc* основи, често само од стране институција које се баве *ex post* евалуацијом.

Подаци на нивоу БиХ се тренутно прикупљају спорадично и релативно нередовно; према томе, системи прикупљања података на нивоу БиХ не испуњавају захтјеве предвиђеног оквира за мониторинг и

евалуацију. На примјер, анкете домаћинстава се проводе сваке три-четири године због њихове цијене. Импактни и макро показатељи су поуздани и висококвалитетни, али нису правовремени и доступни на кварталној основи. Доступност показатеља директних резултата и показатеља коначних резултата је такође недовољна.

Претходна развојна стратегија је доступна на интернету, преведена на три језика. Подаци о јавним расходима су такође јавно доступни на интернету и објављују се у Службеном гласнику квартално, полугодишње и годишње, на три језика. Подаци о стратегији су дистрибуисани на конференцијама на нивоу БиХ и регионалним округлим столовима, и у току је припрема форума за консолидацију кључних података о мониторингу и евалуацији путем веб странице.

ЗАЈЕДНИЧКА ОДГОВОРНОСТ

Како би помоћ била што ефективнија потребни су чврсти и уравнотежени механизми за подржавање међусобне одговорности. Донатори и земље примаоци помоћи требају бити одговорни према јавности као и једни према другима за испуњавање обавеза по питању помоћи, њене ефективности, и резултата којима она доприноси.

ИНДИКАТОР 12

Заједничка одговорност

Индикатор 12 испитује да ли на нивоу земље постоји механизам за међусобну процјену напретка у партнерским обавезама, укључујући обавезе везане за ефективност помоћи. Постоје три критерија која се морају испунити: постојање политике или стратегије помоћи договорене између земаља примаоца помоћи и донатора; конкретни циљеви ефективности помоћи на нивоу земље како за земље примаоце помоћи тако и за донаторе; процјена испуњења ових циљева проведена од стране земаља примаоца помоћи и донатора у посљедње двије године, о којој се расправљало на форуму широког дијалога.

Глобални циљ за 2010. годину је да све земље примаоци помоћи располажу програмима за међусобну процјену остваривања наведених критерија. У складу с тим, БиХ је подузела низ корака за јачање процеса координације међународне помоћи. То укључује усвајање проактивнијег приступа у управљању међународном помоћи и програмима јавних улагања, унапређење процеса планирања јавних расхода, те завршетак Развојне стратегије БиХ и њено подношење на усвајање. Главни механизми за заједничку одговорност у БиХ су састанци Форума за координацију донатора, увођење секторских приступа у оквиру пилот-сектора, те развијање прелиминарних приједлога механизма координације помоћи у форму меморандума о разумијевању са појединачним донаторима. Завршетак овог истраживања такође представља дио процеса заједничких процјена у вези са принципима Паришке декларације. Оно пружа прве базне резултате о примјени принципа Паришке декларације и треба да постане годишња пракса.

ИЗВОРИ

OECD (2011) DAC Statistics, <http://stats.oecd.org/Index.aspx>.

OECD (предстојеће издање), OECD Report on Division of Labour: Addressing Cross-country Fragmentation of Aid на: www.oecd.org/document/46/0,3746,en_2649_33721_46022446_1_1_1_1,00.

World Development Indicators, The World Bank Group, 2011. Доступно на: <http://data.worldbank.org/indicator>, приступљено 23. маја, 2011.

Квантитативне информације објављене у овом поглављу су преузете из података обезбијеђених од стране националних координатора до 31. јула 2011., након процеса провјере исправности података са представницима земаља примаоца помоћи. Није било могуће мијењати или исправљати податке након наведеног датума.